

4/08, 49/09, 32/13 и 91/17), Управни одбор Управе за неизравно опорезивање, на 44. сједници, одржаној 18.05.2020. године, donio је

**ODLUKU
O VISINI STOPE KOMPENZATORNE KAMATE ZA
RAZDOBLJE OD 1. SRPNJA 2020. GODINE
DO 31. PROSINCA 2020. GODINE**

Članak 1.

Ovom odlukom utvrđuje se visina stope kompenzatorne kamate za razdoblje od 1. srpnja 2020. godine do 31. prosinca 2020. godine.

Članak 2.

Visina stope kompenzatorne kamate koja se sukladno članku 317. Odluke o provedbenim propisima Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine zaračunava na iznos uvoznih dažbina u slučaju kada carinski dug nastane u vezi s kompenzirajućim proizvodom ili uvoznom robom iz postupka unutarnje obrade ili privremenog uvoza, za razdoblje iz članka 1. ove odluke iznosi 12%.

Članak 3.

Ova odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH", a primjenjivat će se od 1. srpnja 2020. godine.

Број 02-02-31-1/20
18. свибња 2020. године
Сарајево

Председатељ
Управног одбора
Вјекослав Бевода, в. г.

**УПРАВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА
ЗАШТИТУ ЗДРАВЉА БИЉА**

337

На основу члана 86. став (2) Закона о заштити здравља биља ("Службени гласник БиХ", 23/03), члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), члана 5. став (1) Правилника о мјерама за спречавање ширења и контроле кромпирових цистоликих нематода ("Службени гласник БиХ", број 98/12), члана 3. став (1) тачка а) Правилника о провођењу системске контроле и предузимању мјера у циљу спречавања уношења, ширења и контроле смеђе трулежи кромпира и бактеријског увенућа на кромпиру и парадјзу проузрокованих бактеријом *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi *et al.* ("Службени гласник БиХ", број 90/09), члана 3. став (1) Правилника о провођењу системске контроле и предузимању мјера у циљу спречавања уношења, ширења и контроле прстенасте трулежи кртола кромпира коју узрокује бактерија *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis *et al. ssp. sepedonicus* (Spieckermann *et* Kotthoff) Davis *et al.* ("Службени гласник БиХ", број 90/09), и члана 5. Правилника о мјерама за спречавање уношења и ширења узрочника болести вретенасте кртоле кромпира - *Potato spindle tuber viroid* ("Службени гласник БиХ", број 30/13), Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља, у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, доноси

**ПРОГРАМ
ПОСЕБНОГ НАДЗОРА (СИСТЕМСКЕ КОНТРОЛЕ)
КАРАНТИНСКИХ ШТЕТНИХ ОРГАНИЗАМА НА
КРОМПИРУ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА 2020.
ГОДИНУ**

1. УВОД

Једна од обавеза Управе Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља и надлежних органима ентитета и

Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, је провођење посебног надзора под којим се подразумева систематско прикупљање и чување података о присутности штетних организама, праћење и брига о имплементацији програма, а укључује инспекцијске прегледе, праћење здравственог стања биља и систематско истраживање над зараженим, угроженим и незараженим подручјима

Ова обавеза проистиче из Закона о заштити здравља биља ("Службени гласник БиХ", број 23/03) (у даљњем тексту: Закон), Правилника о листама штетних организама, листама биља, биљних производа и регулисаних објеката ("Службени гласник БиХ", број 69/09), Правилника који регулишу здравље кромпира (који су наведени у преамбули овог Програма), као и Међународне конвенције о заштити биља.

Босна и Херцеговина је у своје фитосанитарно законодавство уградила одредбе из директива и одлука ЕУ којима се прописује обавеза праћења одређених штетних организама на кромпиру, начин њихова праћења, као и провођење одређених фитосанитарних мјера.

Уважавајући поменуте обавезе, а прије свега ради заштите домаће пољопривредне производње, од 2011. године у континуитету се проводи посебан надзор над одређеним штетним организмима на кромпиру, а на основу одобрених годишњих програма.

2. ЦИЉЕВИ ПОСЕБНОГ НАДЗОРА

Посебан надзор се проводи с циљем утврђивања присуства, односно одсуства карантинских штетних организама на кромпиру на мјестима уласка пошиљки кромпира које се увозе у БиХ, те на мјестима производње сјеменског и меркантилног кромпира, дистибутивним центрима и мјестима складиштења.

У осигурању постизања постављеног циља, посебним надзором, истражиће се шире подручје, односно локалитети на којима се у Босни и Херцеговини узгаја кромпир, како би се одредио статус истраживаног подручја у односу на циљане организме, те утврдила могућа путања њиховог уласка и/или ширења у БиХ. Битан циљ посебног надзора је и испуњавање фитосанитарних услова за производњу, премјештање и посебно извоз кромпира.

3. МЈЕСТО И ПРЕДМЕТ НАДЗОРА

Посебан надзор, ради детекције карантинских штетних организама на кромпиру, проводиће се на цијелој територији БиХ. Посебни надзор и провођење мјера проводиће надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ у координацији и сарадњи са Управом.

Посебан надзор на подручју Републике Српске проводе овлаштене стручне службе Републике Српске, Посебан надзор на подручју Федерације БиХ проводе надлежни федерални инспектори и овлаштени федерални Заводи, Посебан надзор на подручју Брчко дистрикта БиХ проводе надлежне овлаштене стручне службе Брчко дистрикта БиХ.

Надзор над карантинским штетним организмима на кромпиру у 2020. години у Републици Српској, финансирање и извјештавање проводи се у складу са Програмом посебног надзора карантинских штетних организама на кромпиру у Републици Српској у 2020. години, који је усклађен са Програмом посебног надзора (системске контроле) карантинских штетних организама на кромпиру у Босни и Херцеговини за 2020. годину.

Одабир одговарајућих локација вршиће се на основу биологије циљаних штетних организама, климатских услова за њихов развој, географске дистрибуције и величине комерцијалних производних подручја кромпира

као главне биљке домаћина и заступљених сорти. Вријеме вршења надзора одређиће се на основу животних циклуса циљаних штетних организама, њихове биологије и фенологије биљака домаћина.

Посебним надзором, осим кромпира, обухватиће се и друге биљке домаћини циљаних штетних организама (гајене и самоникле), те земљиште на којему се производе или расту и вода која се користи за наводњавање и отпадне воде из прерађивачких капацитета. Остале биљке домаћини биће обухваћене надзором, поступком случајног узорковања или уколико се приликом вршења прегледа уоче симптоми који упућују на могућу заразу циљаним штетним организмима.

4. ПОДРУЧЈЕ И МЕТОД РАДА

Подручје рада су мјеста уласка, производње, прераде и дистрибуције кромпира у БиХ. Надзором ће бити обухваћена мјеста уласка пошиљки кромпира на граничним прелазима, као могућног пута уношења карантинских штетних организама у БиХ, као и мјеста на којима се кромпир узгаја (земља и усјеви за производњу сјеменског и меркантилног кромпира) и простори у којима се дорађује, чува и складишти.

Посебан надзор на присуство карантинских штетних организама у сјеменском и меркантилном кромпиру одвија се у фазама:

I Фаза - Узимање узорака тла у циљу испитивања цистодикних кромпирових нематода саоизводних површина на којима се планира узгајати кромпир.

II Фаза - преглед кромпира у вегетацији (од почетка априла)

III Фаза - преглед кртола кромпира приликом вађења (мај, октобар)

IV Фаза - преглед кртола кромпира у магацинима произвођача (септембар-октобар)

V Фаза - преглед кртола кромпира у дистрибутивним центрима и збирним магацинима прерађивача (октобар)

Планирани број званичних узорака и географски распоред за лабораторијско испитивање латентне

инфекције *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus* из увоза дат је у Табели 1.

Планирани број и географски распоред за визуелни преглед и лабораторијско испитивање присуства латентне инфекције *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus* у домаћем меркантилном кромпиру као и воде и коровске биљке *Solanum dulcamara* дат је у табели 2.

У оквиру визуелних прегледа на присуство симптома латентне инфекције фитопатогеним бактеријама *Ralstonia solanacearum* и *Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus*, врши се и визуелни преглед на присуство симптома латентне инфекције фитопатогеном гљивом *Synchytrium endobioticum* узрочником болести рака кромпира *Potato spindle tuber viroid*, вретенасте кртоле кромпира.

Узорковање се врши у складу са Инструкцијом за узорковање и здравствени преглед кромпира ("Службени гласник БиХ", број 63/13).

Само у случају постојања сумње на заразу фитопатогеном гљивом *Synchytrium endobioticum* и *Potato spindle tuber viroid* потребно је узети узорак и извршити лабораторијску анализу.*

Приликом прегледа и узимања узорака из увоза треба обратити пажњу на евентуално присуство *Epitrix spp.* посебно на пошиљкама кромпира гдје је земља поријекла Португалија и Шпанија гдје је откривен овај штетни организам. У случају постојања очигледних симптома потребно је узети узорак и извршити лабораторијску анализу.

4.1. Анализа кртола кромпира на присуство *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus*

Таб. 1. Дистрибуција броја званичних узорака за лабораторијско испитивање латентне инфекције *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus* из увоза

Узорци	ФБиХ	Р. Српска	Брчко Дистрикт
Увезени сјеменски кромпир	14	14	2
Увезени меркантилни кромпир	14	14	2
Укупно:	28	28	4
УКУПНО ЗА БИХ	60		

Таб. 2. Преглед дистрибуције и броја узорака за визуелни преглед и лабораторијско испитивање присуства латентне инфекције *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus* у домаћем меркантилном кромпиру као и воде и коровске биљке *Solanum dulcamara* у појединачним административним јединицама БиХ по кантонима и регијама

Регије/Кантон	Само визуелни преглед (број)	Преглед са узорковањем ради тестирања латентне инфекције (број)	Узорковање меркантилног кромпира у складиштима произвођача/трапови (број)	Домаћи меркантилни кромпир дистрибутивни центри и продајна мјеста	Вода, отпадне воде и коров <i>Solanum dulcamara</i> *
ФЕДЕРАЦИЈА БИХ					
Унско-сански кантон	7	3	6		
Кантон Посавски	3	2	4		
Тузлански кантон	7	3	17		
Зеничко-добојски кантон	7	3	15		
Босанскоподрињски кантон	5	2	8		
Средњобосански кантон	9	5	16		
Херцеговачко-неретвански кантон	8	8	8		
Западно-херцеговачки кантон	9	15	7		
Кантон Сарајево	3	3	7		
Кантон 10	8	5	22		
Укупно	66	49	110	35	9
РЕПУБЛИКА СРПСКА					
Регија Приједор**	6	3	7		
Регија Бања Лука**	18	6	53		
Регија Добој**	6	2	9		
Регија Бијељина**	10	5	18		
Регија I. Сарајево**	18	6	38		
Регија Требиње**	8	3	9		

Укупно:	66	25	134	35	9
БРЧКО ДИСТРИКТ БиХ					
Брчко Дистрикт БиХ	8	5	0	2	2
Укупно за БиХ:	140	72	251	72	20
УКУПНО УЗОРАКА	415				

*Од планираног укупног броја узорака обавезно је узети најмање по 2 узорка отпадних вода у прерађивачким центрима у различитим временским интервалима у складу са проценом ризика на основу динамике увоза кромпира у те прерађивачке капацитете

**Региони су усаглашени с организацијом Инспектората Републике Српске

4.1.1. Сјеменски кромпир

Обавезно урадити визуелне прегледе (1% од укупне површине). Обавезно испитати сваку партију/лот домаћег сјеменског кромпира на присуство *Ralstonia solanacearum* и *Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus* у оквиру здравствене контроле производње сјемена кромпира и стручног надзора.

4.1.2. Друге биљке домаћини

Као домаћини фитопатогене бактерије из породице *Solonaceae* (парадајз, паприка, патлиџан и др.) и пеларгонија су укључени у посебни надзор ради утврђивања присуства бактерије *Ralstonia solanacearum* у оквиру надзора других карантинских штетних организама. Ако провјера на присуство бактерије *Ralstonia solanacearum* није показала ништа сумњиво, овај налаз такође улази у финални извјештај. Визуелни преглед парадајза се врши и на присуство *Potato spindle tuber viroid*, а само у случају постојања сумње на заразу потребно је узети узорак и извршити лабораторијску анализу.

Број визуелних прегледа код усјева у производњи парадајза и у производњи расада је 24 у Републици Српској, 24 у Федерацији БиХ и 2 у Брчко дистрикту БиХ.

У случају постојања симптома болести узимају се узорци и шаљу на лабораторијска испитивања могућег присуства *Ralstonia solanacearum* и *Potato spindle tuber viroid*.

4.1.3. Вода и коров *Solanum dulcamara* (разводник, пасквица, горкослат)

Узорковање отпадних вода у прерађивачкој индустрији кромпира или у водотоцима у близини производних парцела кромпира ради лабораторијског прегледа на присуство *Ralstonia solanacearum* врше представници овлашћених институција у складу са планом наведеном у Табели 2.

Узорци воде требају бити узети на мјестима гдје се та вода скупља, а треба узети и узорак отпада (земље) у контејнеру у који се одлаже отпад. Узима се и узорак земље у економском дворишту прерађивачког објекта.

Прикупљени узорци воде и корова *Solanum dulcamara* (разводник, пасквица, горкослат) ће се у лабораторији тестирати на присуство бактерије *Ralstonia solanacearum*. Приликом узимања узорака треба бити посебно опрезан због могућег налаза коровске биљке *Solanum dulcamara* (разводник, пасквица, горкослат). У случају налаза ових биљака узима се узорак за испитивање латентне инфекције бактеријом *Ralstonia solanacearum*.

Вријеме прегледа: друга половина августа (савјетује се да се у случају потребе узорковање понови након двије седмице).

4.2. Анализа земљишта на коме је узгајан кромпир и друге биљне врсте на присуство карантинских нематода *Globodera rostochiensis* и *Globodera pallida*, *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne fallax*

При контроли на присуство карантинских нематода *Globodera rostochiensis* и *Globodera pallida*, *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne fallax*, представници овлашћених институција извршиће узорковање и анализу земљишта на коме је узгајан кромпир и друге биљне врсте.

При опису мјеста узимања узорака (који наводимо у записнику о узимању узорака и пријави узорака) потребно је што детаљније описати мјесто узорковања са обавезним уношењем GPS позиције.

Таб.3. Преглед дистрибуције и броја узорака за лабораторијско испитивање на присуство карантинских нематода *Globodera rostochiensis* и *Globodera pallida*, *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne fallax* у административним јединицама БиХ по кантонима и регијама**

Регије/Кантон	Парцеле са меркантилним кромпиром	Биље из Прилога I Правилника о мјерама за спречавање ширења и контроле кромпирових цистолитких нематода	Систематска узорковања	Узорци из пакрница и из дистрибуције кромпира	Увоз кромпира***	Укупно
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ						
Унско-сански кантон	5	1	0	1	4	11
Кантон Посавски	2	1	0	1	6	10
Тузлански кантон	5	1	0	1	0	7
Зеничко-добојски кантон	5	1	0	1	0	7
Босанскоподрињски кантон	3	1	0	1	0	5
Средњобосански кантон	8	1	0	1	0	10
Херцеговачко-неретвански кантон	12	1	11	1	2	27
Западно-херцеговачки кантон	11	1	9	1	4	26
Кантон Сарајево	3	1	0	1	0	5
Кантон 10	6	1	0	1	4	12

Укупно:	60	10	20	10	20	120
РЕПУБЛИКА СРПСКА						
Регија Приједор*	5	2	0	1	0	8
Регија Бања Лука*	18	3	10	3	10	44
Регија Добој*	5	1	0	1	2	9
Регија Бијељина*	7	4	0	2	8	21
Регија И. Сарајево*	14	0	10	2	0	26
Регија Требиње*	11	0	0	1	0	12
Укупно:	60	10	20	10	20	120
БРЧКО ДИСТРИКТ БиХ						
Брчко Дистрикт БиХ	14	6	4	4	2	30
Укупно за БиХ:	134	26	44	24	42	270

*Региони су усаглашени са организацијом Инспектората Републике Српске

**Приликом испитивања узорака на присуство карантинских нематода *Globodera rostochiensis* и *Globodera pallida*, *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne fallax* треба обратити пажњу на евентуално присуство *Ditylenchus destructor* Thorne.

***Укупно планиран број узорака кромпира из увоза за ФБиХ је 20, а планирани број узорака по појединим кантонима је оријентацион и може бити промијењен овисно од френквенције увоза на појединим ГП.

4.2.1. Сјеменски кромпир

Обавезно испитати парцеле за узгој сјеменског кромпира на присуство *Globodera rostochiensis* и *Globodera pallida*, у оквиру здравствене контроле производње сјемена кромпира и стручног надзора.

Узорковање земље у циљу испитивања на присуство цистодикких кромпирових нематода може бити у јесен текуће године, а подаци се могу користити за Програм у наредној години. Носиоци Програма су обавезни доставити Извјештаје за те узорке 15 дана послје објаве Програма за наредну годину. Ово узорковање и испитивање има за циљ да произвођачи кромпира могу користити овај налаз прије заснивања, односно пријаве сјеменске производње.

5. ИЗВРШИОЦИ ПОСЕБНОГ НАДЗОРА

Преглед усјева домаћег сјеменског и меркантилног кромпира, преглед парадајза и пеларгонике, као и коровске биљке *Solanum dulcamara* (разводник, пасквица, горкослат), те преглед кртола у складиштима произвођача, узимање узорака и дијагностичко лабораторијско испитивања узетих узорака кромпира (властитих и инспекцијских), парадајза, пеларгонике, коровске биљке *Solanum dulcamara*, воде и земље вршиће овлаштене институције у складу са овлаштењима која су им додијељена. Узимање узорака кромпира из увоза као и вршење прегледа и узорковање кромпира у складиштима прерађивача, односно у дистрибутивним центрима, вршиће фитосанитарни инспектори инспектората ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

6. ЛАБОРАТОРИЈСКЕ АНАЛИЗЕ

6.1. Преглед броја узорака за испитивање латентне инфекције

Преглед броја и распореда узорака за испитивање латентне инфекције на *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* разних категорија кромпира у појединим административним јединицама на цјелокупном подручју Босне и Херцеговине наведен је у Табели 2.

Преглед дистрибуције и броја узорака за лабораторијско испитивање на присуство карантинских нематода *Globodera rostochiensis* и *Globodera pallida*, *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne fallax* у административним јединицама БиХ по кантонима и регијама наведен је у Табели 3.

6.2. Лабораторијске дијагностичке процедуре

Лабораторијско испитивање узорака вршиће се у складу са одредбама Правилника наведеним у преамбули овог Програма. **Лабораторијски извјештаји, осим резултата анализа, обавезно морају садржавати методе по којима је вршена детекција.**

7. КАРТОГРАФСКИ ПРИКАЗ ПОСЕБНОГ НАДЗОРА

На основу резултата провођења посебног надзора, узорковања и извјештаја из лабораторија биће израђена карта географске дисперзије прегледаних површина и локација узорковања надгледаних карантинских штетних организама кромпира.

Свака локација узорковања треба да је јасно приказана на карти Босне и Херцеговине и да показује мјесто одакле су узети узорци (напомена уз одговарајући систем за поновну идентификацију), уз обавезу кориштења GPS-а.

8. ЕВИДЕНТИРАЊЕ И ИЗВЈЕШТАВАЊЕ

Сви извршиоци посебног надзора су обавезни доставити Управи извјештај о провођењу Програма посебног надзора у складу са роковима за реализацију појединих фаза.

Сви извршиоци посебног надзора обавезни су благовремено извјештавати Управу и надлежне органе ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине о посебним догађајима током провођења Програма а посебно о свим случајевима откривања (детекције) штетних организама који су предмет посебног надзора.

Извјештај о провођењу Програма на територији ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, извршиоци посебног надзора обавезни су доставити надлежним ентитетским Министарствима за пољопривреду, односно Одјељењу за пољопривреду Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Управа, ентитетска министарстава надлежна за пољопривреду, Одјељење за пољопривреду Владе Брчко дистрикта БиХ и инспекторати ентитета и Брчко дистрикта БиХ сачињавају заједно финални годишњи извјештај.

Финални годишњи Извјештај о провођењу Програма посебног надзора Управа ће прослједити:

- DG SANTE при Европској Комисији.

Финални годишњи Извјештај према Европској Комисији се шаље за период 01.06. текуће године до 31.05. наредне године.

Након усвајања овог Извјештаја Управа ће о истом обавијестити ентитетска министарства надлежна за пољопривреду, Одјељење за пољопривреду Владе Брчко дистрикта БиХ и инспекторате ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

9. ФИНАНСИРАЊЕ

Провођење Програма посебног надзора, који проводе надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ, у производњи финансира се из буџета ентитета и Брчко дистрикта БиХ. Трошкове анализе узорака из увоза, сноси увозник.

10. ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Само у случају постојања сумње на присуство (инфекција/инфестација) штетним организмима *Synchytrium endobioticum* узročника болести рака кромпира, *Potato spindle tuber viroid*, вретенасте кртоле кромпира и *Ditylenchus destructor* Thorne, носиоци надзора предлажу измјену и допуну програму у том дијелу. Измјене и допуне ће бити донешене по истој процедури као и Програм.

Број узорака који је предвиђен програмом надзора не може се мијењати из једне фазе у другу. Број узорака наведен у табели 1, 2 и 3 је минималан број, а уколико се процијени да је потребно узмеће се већи број узорака.

Програм посебног надзора (системске контроле) карантинских штетних организама на кромпиру у БиХ за 2020. годину ступа на снагу наредног дана од дана доношења.

11. ПРИЛОЗИ

11.1. Упутство о обављању фитосанитарног прегледа ускладиштеног меркантилног кромпира (Прилог I)

11.2. Ток визуелног прегледа (Прилог II)

11.3. Записник за посебан надзора кромпира (Прилог III)

11.4. Табела 1. - Образац евиденције (за сваки карантински штетни организам посебно на кромпиру) (Прилог IV)

11.5. Табела 2. - Образац евиденције о контролисаним произвођачима (Прилог V)

11.6. Табела 3. - Образац евиденције о контроли у дистрибутивним центрима (контролисани) (Прилог VI)

11.7. Образац 1. Укупни резултати систематичног истраживања прстенасте трулежи *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* у 2020. години.

Образац 2. Укупни резултати систематичног истраживања смеђе трулежи *Ralstonia solanacearum* у 2020. години (Прилог VII)

Број 01-1-02-2-184-10/20

21. априла 2020. године

Сарајево

Директор

Др Горан Перковић, с. р.

ПРИЛОГ I УПУТСТВО

О ОБАВЉАЊУ ФИТОСАНИТАРНОГ ПРЕГЛЕДА МЕРКАНТИЛНОГ КРОМПИРА

Све овлаштене институције у поступку фитосанитарног прегледа меркантилног кромпира на подручју свог дјеловања, као и фитосанитарни инспектори у дистрибутивним центрима, дужни су проводити слиједеће активности:

1. Визуелни преглед

- а) Начин прегледа - визуелни преглед кртола кромпира на присуство карактеристичних

симптома карантинских штетних организама кромпира се обавља на слиједећи начин:

- и) ток прегледа - опис тока прегледа наведен је у Прилогу II;
- б) шема за формирање узорка меркантилног кромпира на присуство карантинских штетних организама је прописана у Инструкцији за узорковање и здравствени преглед кромпира ("Службени гласник БиХ", број 63/13)
- в) Јединица прегледа у магацину и дистрибутивном центру је лот.
- д) Записник из Прилога III се односи на ЗАПИСНИК ЗА ПОСЕБАН НАДЗОР КРОМПИРА (пољски прегледи, преглед кртола и узорковање кртола за лабораторијску анализу) обиљежава се вашим бројем.
- е) Начин попуњавања Табеле 1 из Прилога III. Колона визуелни преглед и пресијецање кртола се увијек попуњава са - да. Колона узорковање за лабораторијску анализу се попуњава на слиједећи начин:
- и) не - уколико није било карактеристичних симптома;
- ii) да - уколико је било карактеристичних симптома и то само за онај штетни организам на који се симптоми односе (број извјештаја лабораторије уписује се само за тај штетни организам), и
- iii) да - за *Ralstonia solanacearum* и *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* у табели уколико се узоркује на присуство латентне инфекције. У случају узорковања на присуство латентне инфекције, то се додаје и у напомени.
- ф) Вријеме прегледа - октобар;
- г) Мјесто прегледа:
- и) Складиште произвођача меркантилног кромпира (овлаштене институције);
- ii) Дистрибутивни центри (фитосанитарни инспектори);
- д) Предмет прегледа: При фитосанитарном прегледу прати се присуство карактеристичних симптома које проузрокују слиједећи карантински штетни организми:
- и) Фитопатогене бактерије: *Ralstonia solanacearum* и *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*.
- ii) Нематодe: *Globodera rostochiensis* (Woll.) и *Globodera pallida* (Stone) *Meloidogyne chitwoodi* и *Meloidogyne fallax*
- iii) Фитопатогена гљива: *Synchytrium endobioticum* и вириод *Potato spindle tuber viroid*

2. Евиденције за базу података

Након завршетка Програма посебног надзора попуњене табеле у електронској форми је потребно доставити Управи, на е-маил: infouprava@uzzb.gov.ba

Рок за завршетак наведених послова је 31. децембар 2020. године.

3. Лабораторијска анализа

- а) Лабораторијска анализа меркантилног кромпира у случају сумње на присуство карантинских штетних организама:

- и) У случају сумње на присуство карантинских штетних организама формирати узорак

- од кртола са симптомима, који се просљеђује у овлаштену лабораторију на анализу.
- b) Лабораторијска анализа меркантилног кромпира на присуство латентне инфекције карантинских бактерија *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* према плану програма посебног надзора:
- i) Обавезно узорковање и лабораторијска анализа 200 кртола на присуство латентних инфекција карантинских бактерија.
- c) Лабораторијска анализа у случају сумње на присуство карантинских нематода:
- i) У случају сумње на присуство карантинских нематода потребно је формирати узорак од кртола са симптомима који се просљеђују на анализу у овлаштену лабораторију.

ПРИЛОГ II

ТОК ВИЗУЕЛНОГ ПРЕГЛЕДА

1. **Узети кртоле на начин прописан** у Инструкцији за узорковање и здравствени преглед кромпира ("Службени гласник БиХ", број 63/13).

2. **Формирати узорак од 200 кртола**
- Напомена: Приликом узимања узорка руководити се првенствено узимањем кртола са карактеристичним симптомима уз допуну до потребног броја (200) са кртолама без симптома.
3. **Извршити визуелни преглед сваког узорка од 200 кртола** на присуство симптома карантинских штетних организама, те издвојити све кртоле са симптомима.
4. **Пресијецање кртола:** Све кртоле са симптомима за које се сумња да имају симптоме болести у унутрашњем дијелу кртолу треба пресијећи. Уколико таквих кртола нема потребно је пресијецати кртоле без симптома до броја од 200 кртола.
5. **У случају утврђивања карактеристичних симптома** карантинских штетних организама потребно је хитно обавјестити надлежног фитосанитарног инспектора, који ће формирати узорак од кртола с карактеристичним симптомима и осигурати њихов транспорт до овлаштене лабораторије.

ПРИЛОГ III

ЗАПИСНИК ЗА ПОСЕБАН НАДЗОР КРОМПИРА
(пољски прегледи, преглед кртола и узорковање кртола за лабораторијску анализу)

Број: бр. регије-бр. службе – фаза (I, II, III, IV i V) – ваш број/подбројеви лотова/година

Нпр. 01–01а- III-10/1,2,3,4,5,6,7..../2020.

Датум:

Шифре узорка:

Подаци о произвођачу/складиштару

Назив:	
Адреса:	
Телефон:	
Број пољопривредног газдинства:	

Подаци о усјева:

Регион/Кантон:	
Општина:	
Катастарска општина:	
Потес:	
Прегледана површина :	
Поријекло усјева:	
Заливни систем:	
GPS координате:	
Меркантилни кромпир/сорта	
Сјеменски кромпир/сорта	
Остали узорци	

Подаци о магацину

Регион/Кантон:	
Општина:	
Врста магацина:	
Капацитет магацина:	
Број лотова у магацину:	
Сорте:	
Доспијевање отпадних вода из магацина у водотокове	
Меркантилни кромпир/сорта	
Сјеменски кромпир/сорта	
Прегледана количина лота	
Подброј лота	

Табела 1.

Карантински организми	Визуелни преглед и пресијецање кртола (да/не)	Утврђени карактеристични симптоми (да/не)	Узорковање за лаб. анализу (да/не)
<i>Ralstonia solanacearum</i>	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐
<i>Clavibacter michiganensis</i> ssp. <i>sepedonicus</i>	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐
<i>Globodera rostochiensis</i> i <i>Globodera pallida</i>	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐
<i>Meloidogyne chitwoodi</i> i <i>Meloidogyne fallax</i>	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐
Остали штетни организми	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐	да ☐ не ☐

Примједбе:

Одговорно лице
произвођач/дистрибутивни центар

Овлаштено лице
за фитосанитарни преглед

ПРИЛОГ V

ТАБЕЛА 3. - Произвођачи

Подаци о произвођачу						Подаци о магацину					
Редни број	БП	Произвођач	Кантон/регија	Општина	Мјесто	Локација (Насељено мјесто)	Капацитет (т)	Локација смјештаја отпада из магацина	Доспијевање отпадних вода из магацина у водотокове (да/не)	Намијењено промету (да/не)	Намијењено сјетви

Подаци о прегледу магацина						
Датум прегледа	Прегледана количина лота	Сорта	Визуелни преглед и пресијецање 200 кругла	Узорковање за лаб. анализу (да / не)	Извјештај	Здравствено исправно да/не

ПРИЛОГ VI

ТАБЕЛА 4. - Дистрибутивни центри

Општи подаци о дистрибутивном центру				Поријекло меркантилног кромпира у дистрибутивном центру					Укупна запримљена количина	Изнас (намјена)	
Редни број	Назив	Сједиште	Одговорно лице	Домаћа производња			Увоз			Домаће тржиште	Извоз
				Произвођач	Адреса	Број потврде о пријему	Земља поријекла	Количина			

Подаци о прегледу у дистрибутивном центру					
Прегледана количина лота	Сорте	Визуелни преглед и пресицање 200 кртола	Узорковање за лабораторијску анализу (дане)	Извјештај анализе	Здравствено исправно да/не

ПРИЛОГ VII

Образац 1: Укупни резултати систематичног истраживања прстенасте трулежи *Clavibacter michiganensis* spp. *sepedonicus* 2020. године. Само за кромпир који се производи у Босни и Херцеговини

Регија	Категорија кромпира	Укупна површина узгоја (ha)	Лабораторијска испитивања						Инспекцијски преглед кртола ²⁾			
			Број узорака	Број лотова	Величина лотова (у т или ha)	Периода узорковања	Број позитивних налаза		Број испитаних узорака	Величина узорка	Број позитивних узорака ³⁾	
						Узорци	Лотови					
	Сјеме предосновно											
	Сјеме основно											
	Цертифицирано сјеме											
	Сјеме Остало ¹⁾ (навести)											
	Меркантилни											
	Индустријски											
	Остало ¹⁾ (навести)											

¹⁾ За земље у којима постоји епидемија, било би нпр. значајно навести, одвојено од опћих истраживања, количину узорака за испитивање или праћење епидемија.

²⁾ Треба схватити као макроскопски преглед, кртола укључујући и њихове резнице.

³⁾ Треба схватити као: уочени симптоми, узет узорак и лабораторијски потврђен

Образац 2: Укупни резултати систематичног истраживања **смеђе трулежи *Ralstonia solanacearum*** 2020. години
Само за **кромпир** који се производи у **Босни Херцеговини**

Регија	Категорија кромпира	Укупна површина узгоја (ha)	Лабораторијска испитивања					Инспекцијски преглед кргола ²⁾			
			Број узорака	Број лотова	Величина лотова (у узорковања или ha)	Периода (у узорковања)	Број позитивних налаза	Број испитаних узорака	Величина узорка	Број позитивних узорака ³⁾	
						Узорци	Детови				
	Сјеме предосновно										
	Сјеме основно										
	Цертифицирано сјеме										
	Сјеме (Остало ¹⁾) (навести)										
	Меркантилни										
	Индустријски										
	Остало ¹⁾) (навести)										

¹⁾ За земље у којима постоји епидемија, било би нпр. значајно навести, одвојено од општих истраживања, количину узорака за испитивање или праћење епидемија.